

тетичне, сцене које умањују грубост суровог света пит-фајтера, додајући им димензију људскости. Ово разблаживање крви омогућава да се основни ток идејне мисли не закрчи претераним гомилањем „фајтерских” мотива и да се у тишини, незаглушеној борбеном виком, чује и понека лепа или болна истина. „Тријумф воље и упорности над силама бола и страха је суштина свих достигнућа” (стр. 113). Уистину, врло контроверзна тема, необичан третман и динамична композиција придају овом роману извесну дозу прегнантности. Ипак, крај ће многим представљати извештај читалачки шок.

Проверите свој пулс овим романом – аутор вас упозорава на почетку мотом књиге цитирајући Чака Паланика, писца култног *Клуба борца* – колико уистину познајете себе ако се никада нисте борили? Да ли сте спремни да се борите и за шта? Свакако ћете преиспитати извор сопствене срчаности.

Драѓана БОШКОВИЋ

СВЕДОК ВРЕМЕНА И СУДБИНЕ

Мићо Цвијетић, *Свет и кућа*, Српска књижевна задруга, Београд 2015

Мићо Цвијетић свој песнички глас усмерава већ препознатљивим стилским и емотивно-мисаоним рефлексима, на свет и кућу; на два различита, могло би се рећи, супротстављена мотива, а која су као стварносни и објективирани, незаобилазни у непосредном, животном човековом искуству. Песник полази од виђеног и доживљеног, а затим се слика прелама, и у асоцијативном, инспиративно-стваралачком промишљању настаје песма. Шта је свет, а шта кућа у доживљају песника и стваралачкој надградњи песме?

Свет о којем сведочи Цвијетићева песма, а у коју је уткана и његова избегличка судбина, свет је разградње, ратних разарања, сталних несугласица. Повест о уништеној библиотеци, једној од многих, или срушеном граду – лична је искуствена слика која се шири и преноси на планетарна (светска) рушења и разарања током векова.

У свету, дефинитивно, наде и спокоја нема. То нам предочава Цвијетићева књига, судбинска у суштини, и завештање је будућим генерацијама о страдању човека и света у прошлом и овом веку. До могуће обнове и препорода можда ће доћи једнога дана, али тек из пепела, кад све нестане. И Земља и Васиона у сталној су промени на коју човек не може да утиче.

Ратом се све губи, а ништа – добија. Али – „И поред толиких рушења и паљевина / Свет није никад на оба ока прогледао” – рећи ће иро-

нично песник, да би се у присилном одласку из завичаја суочио са збиљом и судбином која се прихвата у неприхватању, јер су нада и сан о повратку изгубљени. „Остависмо и ми у рушевинама све / заувек, у пепелу, и сан о повратку.”

У личном искуству носи песник и своју сумњу и свој одговор на тврдњу филозофа Лајбница да је овај свет најбољи, да другог, бољег, нема, и каже: „Ако овде нисмо пронашли своју душу” нећемо је пронаћи нигде и узалуд о бољем свету сањамо, и безнадежно се Господу за рајски врт молимо.

У песми „Век”, која је антологијска (а и књига у целини испевана је духовном снагом човека губитника који је истовремено и победник), самарава се минули *тврни век* и пролазност свега на Земљи са личном судбином, са душом која у себи бол трпи и пита се – Где ли је чистилиште? Тама покрива и недоумицу одговора, јер мрачни тонови века сливају се и носе у души, и оно што је споља, боли изнутра. Зато песник – посматрач друштвене стварности и света око себе, са тихом сетом и сумњом, говори о новим спаситељима, о Данајским даровима (Европе), а песме „Мишја рупа” и „Очев новчаник” дирљиво и потресно сведоче о човеку поштења и његовом односу према животу; сиромаштво (материјално) превазилази се истрајношћу, јер живот се живи у миру са собом, ради живота самог.

Кућа је наспрам света, сабирање, препознавање себе и свога; завичаја, породице, спокојства и могуће радости живљења. Изгубити кућу која у поезији Цвијетићевој од стварносног, животног реалитета, прераста у метафорични симбол (препознавања) и идентитета личности, као и свеукупне емотивности која је незаменљива, значи не само жал за изгубљеним већ и доживотну nelaгодност (неспокојство) живљења у подвојености, и осећању да смо изгубили и себе као целину, коју ни сећањем не можемо вратити.

Цвијетићева поезија сведочи време и судбину човекову која избора нема, и прихвата живот који је, још увек, више тама него Светлост. За онога који је кућу заувек изгубио, утеха је и Видиковац на периферији, са отвореним погледом и путевима, са благом речи суседа, па се и „душа лакше прикупља”. Али бол се таложи незаборавом – и слика куће – неизбрисиво је присутна у сновиђењу. „Видим себе уместо доброг оца / Упутим се кроз мећаву, газим кући. Одасвуд студен, и овде и тамо / Па и у топлини собе ноћас зебем.”

Где је, збиља, чистилиште и смирај? Цвијетићеви „Јутарњи записи из храма” и за читаоца су слика рајског места о коме смртник безнадежно сања. Ту се доживљава препород, песник открива благословени мир, али и напушта манастир Милешеву са неизлечивом раном бескућника, у свету поремећеном, свету хаоса и насиља.

Мићо Цвијетић је књигом *Свети и кућа* остварио значајно, трајно сведочанство о веку таме и разарања, и избегличкој, бескућној судбини човека. Судбини која захвата читав свет – од Сарајева, до Сирије, Ирака и широм планете руши се све што је људском руком створено. Али – „Кроз рушевине се најбоље цео свет види”. И Цвијетићева песма израсла је, прогледала из порушеног, из пепела као птица феникс, и зато ће трајати кроз времена, упркос злоделима и рушењу свих светских рушитеља.

Даница ВУЈКОВ

НИЧИЈЕ СЛУГЕ И ВИШАК ИСТОРИЈЕ

Звонимир Вучковић, *Сећања из рајта*, Српска књижевна задруга, Београд 2015

У покушају да одгонетнемо смисао издавања књиге *Сећања из рајта* Звонимира Вучковића у 2015. години од стране једне тако значајне институције као што је Српска књижевна задруга, која је ову књигу објавила у свом 107. „плавом” колу, ваљало би образложење разлога и мотива овог издавачког подухвата потражити у оном подручју које би искључивало а ргог ослањање на идеолошко усмерење основано на ауторовом биографском податку. То би, дакле, био простор самог текста, подручје садржаја ове мемоаристике и њених порука којима је у стању да храни свест склону здравој, неусиљеној актуелизацији и препознавању значења тих порука у контексту савремених историјских токова и друштвено-политичких запитаности над безданом националне судбине. А геополитичких опредељења, или макар стремљења, нарочито.

Капетан Звонимир Вучковић, командант Првог равнорског корпуса Југословенске војске у отаџбини за време Другог светског рата, по рано преминулом биолошком оцу Хрват, књигу *Сећања из рајта* првобитно је објавио 1977. године и за њу добио Награду „Слободан Јовановић” српске емиграције за најбољу књигу објављену те године ван земље. Према тврдњи историчара Чедомира Антића, аутора предговора овом издању, Вучковић се читаоцу као мемоариста може учинити „децентрираним из свога времена, савременији поколењима следећег, 21. века”, „уколико упоредимо његове списе са делима савременика, посебно сећањима партизанских ветерана”. Сазнајна вредност ових мемоара, која се темељи и на поменутој мисли о њиховој савременој читљивости, потврђује се не толико везом умереног и непретенциозног тона текста ових